

Шевченко Андрій
(м. Ізмаїл)

КУБЕЙСЬКА МИТНИЦЯ 1858 – 1884 РР.

Публікація присвячена участі Кубейської митниці в розгортанні торговельних відносин між Південним та Північним Буджаком після розподілу регіону у 1857 р. Основна увага приділена номенклатурі товарів, їх обсягам та причинам закриття митниці.

Проблема функціонування окремих митниць Бессарабської губернії не набула окремого дослідження. Фрагментарно окремі аспекти діяльності митниць у контексті їх участі в поширенні зовнішньоторговельних операцій розглянуті у наукових доробках І. Анцупова, О. Вороніної, С. Новакова, А. Шевченко. Однак існування та діяльність саме Кубейської митниці раніше не стала темою самостійного дослідження, чим і пояснюється її актуальність. Головною метою публікації є аналіз діяльності митниці, її компетенція та причини припинення діяльності.

Після передачі Ізмаїльського повіту Молдавії за Паризьким миром 1856 р, назріла необхідність реформування тогочасної митної системи в регіоні, яка б відповідала новим політичним реаліям та дозволила б зберегти економічні зв'язки між колишніми Ізмаїльським та Аккерманським повітами. 28 січня 1858 р. була прийнята Сенатом Російської імперії постанова № 32722 «Щодо Ліквідації Дністровської карантинної лінії». За постановою утворювалася митна застава в селище Кубей Ізмаїльського повіту. Ізмаїльський митний округ було перейменовано в Кубейський, де знаходився центральний карантин. Його територія охоплювала відстань від селища Бугаз в гирлі Дністровського лиману до 123 кордону на р. Прут. До складу митного округу входив центральний карантин в Кубей, Комратський, Татарбунарський (Ренійський) приватні карантини, Аккерманська карантинна застава в селище Верхня Базар'янка, загалом 17 пропускових пунктів [1, с. 20-21].

Фактично митниця стала єдиним економічним зв'язком між розділеними частинами Буджака. Мешканці центральної Бессарабії могли вивозити товарну продукцію за кордон лише через Кубейський округ. Через нього проходило 24,7 % привізної і та 44,1 % вивізної продукції.

Основу вивозу товарів складав вивіз збіжжя. Тут ізмаїльські купці купували збіжжя за безцінь, а потім перевозили морем до Ізмаїла. За підрахунками Ю. Янсона, таким чином вивозилося до Молдавії до 100 тис. четвертей збіжжя. Така практика завдавала збитків аккерманським хліборобам до 10 крб. з кожного візка [2, с. 163]. Лише за 1864 р. карантини Кубейської митниці перетнули 2336 транспортних засобів, що перевезли 110,955 тис. четвертей збіжжя вартістю у 1 027,3 тис. крб. У 1865 р. вивіз склав вже 141,5 тис. [3, с. 310].

Голова Піклування бессарабськими болгарськими колоніями І. С. Іванов 7 травня 1865 р., звітуючи перед Новоросійським та Бессарабським генерал – губернатором П. Є. Коцебу, запропонував видати російським колоністам право на безпосередній вивіз товарів до Ізмаїла, мінаючи Кубейську митницю. Тоді відпала б необхідність існування окремого митного округу. Намагаючись

посилити русофільські настрої серед буджацьких болгар, П. Коцебу погодився на цей план [2, с. 164-165].

У 1866 р. управління Кубейської митниці було ліквідовано. У серпні 1867 р. бессарабські купці отримали російські гербові свідоцтва для продажу збіжжя безпосередньо до Ізмаїла через Аккерман, Татарбунари, Комрат та інші застави Кубейської митниці.

Діяльність Кубейської митниці викликала занепокоєння Румунії. Враховуючи, що вивіз хліба з Північної Бессарабії до Європи не мав більш зручного шляху, ніж Дунаєм, її уряд удвічі збільшив мито на російське зерно. Це переслідувало подвійну мету: підвищити прибутки державної скарбниці та послабити конкурента. Вивіз хліба з Південної Бессарабії протягом перших 6 місяців року оподатковувався додатковим митом у розмірі 7,5 % його вартості; після вказаного строку сплачувалося державне мито і податок на користь портового міста, де тимчасово зберігався і завантажувався хліб. Якщо врахувати і первинне мито у розмірі 7,5 % вартості товару, то умови експорту російських товарів були дуже важкими, що фактично призвело до припинення придунайської торгівлі [4, с. 116].

Ці заходи практично припинили російсько-румунську торгівлю. Існування застав Кубейської митниці стало недоцільним і у 1874 р. митні органи остаточно були переведені до Новоселиці. Більшість бессарабської товарної продукції стала відправлятися через північні митниці, а торгівля занепадала.

За порівняно короткий час існування митниця виконала свої завдання зі збереження економічних зв'язків між розірваними частинами регіону. Однак румунська митна політика звела до припинення торговельних операцій в середині 1870-х рр. Ліквідація митних установ відбулася у 1884 р., коли існування самої митниці в середині російського Буджака стало недоречно.

Література

1. Воронина Е.О. Создание карантинных учреждений в Бессарабии в конце XVIII – начале вв. //Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2012. Вип.20. Частина II. Том I. С. 17-21.
2. Новаков С. З. Социально-экономическое развитие болгарских и гагаузских сел Южной Бессарабии (1857-1918) Кишинев: изд. Института межэтнических исследований АН Республики Молдова, 2004. 578 с.
3. Шевченко А. М. Господарський комплекс Буджака у XIX – на початку XX ст.: історія регіональної економіки [монографія]. Ізмаїл: ІРБІС, 2021. 460 с.
4. Будаков И. Г. Буржуазные реформы 60 - 70-х годов XIX в. в Бессарабии. Кишинев: Картя молдавеняскэ, 1961. 219 с.

Юношева Марія
(м. Миколаїв)

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ СЕЛИЩА ЗЕЛЕНИЙ ГАЙ

Авторка розглядає історію свого села через історію своєї родини та долі односельців

Село Зелений Гай, моя маленька Вітчизна, в ньому я народилася, виросла і звідки пішла пізнавати світ. Колись про нього ніхто не чув, зараз це село на вустах у багатьох. Так з чого ж все почалося? А починалося з невеликого населення під назвою Оленівка, в честь великомучениці Олени біля якого і був хутір, якому згодом дали назву Зелений Гай. А цьому місці, де зараз знаходиться село, був маленький хутір. Під час війни, коли йшли тут бої, села навіть не було на карті, хоча земля наповнена залишками зброї, патронів, та загиблими воїнами. В селі, на кладовищі, стоїть монумент загиблим солдатам. Тільки після війни, в 50-х роках, тут почали заселятися люди. В основному це були переселенці з Польщі, це були люди, які відсиділи в тюрмах з різних причин: чи то політичних, чи то злочинці. Це місце заселялося людьми, якими не було місця в містах, або вони хотіли кардинально змінити свою долю. Одна із таких була сім'я моєї прабабусі Твардовської Марії Дмитрівни. Дід розповідав, як їм прийшлося виїжджати з рідкої домівки, яку вони щойно побудували: «Виїжджали - як дід казав, - в чому стояли». На підводу склали одяг, хліб, дітей і так поїхали туди, де була можливість заселитися. Висалили їх весною, посіялись їм було нічим, тому що засіяли поле там, і почався голод. Дід завжди згадував ті часи і плакав, говорячи: «Хай буде тільки мир і щоб ви ніколи не знали, що таке не має хліба.»

Родина моїх предків, жила на тій території, яку в 1946 році було віддано Польщі. Сім'я переїхала в Тернопільську область. Після довгих поневірянь, після голоду, який був у 1947 році на Західній Україні, помер батько (мій прадід). Саме в той час на Миколаївщині почали засновувати села, радгоспи та колективні господарства. Залишившись з шістьма дітьми (одним з яких був мій дідусь Михайло), прабабуся вирішила їхати на Миколаївщину. Як вона сама розказувала: «Злидні, голод, притиснення від місцевого населення, змусила нас шукати долі в цих степах.» Їхали сюди, тільки з однією надією, що дадуть дім. Дідусю на той час було 13 років. Коли приїхали, села ще не було, так невелике поселення таких самих людей, чиї долі були скалічені.

Спочатку село було другим відділенням радгоспу «Південний» земель було багато, а працюючих мало, тому дідусь пішов працювати, навчався в вечірній школі. З його слів: "Жили в одному приміщенні з телятами. По одну сторону сім'ї, по другу телята." Потім побудували маленьку землянку, де можна було тільки спати всім покотом, але все ж таки у своїм домі. Клімат на той час тут був дуже жарким і вологим, тому вирощували тут бавовну. Працювали вночі і до 11-ї ранку, потім неможливо було знаходитись навіть на дворі. Спека, ні одної не було деревини, щоб зварити їсти потрібно було спалити віз соломи. Зеленим Гаєм навіть не пахло, це все було в майбутньому. Моя бабуся Марія приїхала в село 1967 році, вона також була переселенкою з тих територій, які

були віддані Польщі. Познайомилась з дідусем вона вже тут, і в 1970 році вони одружилися. Як розповідав дідусь, то ця місцевість була дуже пуста, степ, ні одного тобі деревця. Води не було, ходили за водою до криниці за п'ять кілометрів. Коли в 1954 році провели магістральний канал, який сполучав місто Снігурівку та місто Миколаїв, почали садити лісові смуги. Так і село отримало назву Зелений Гай, з надією, що гай буде.

Село дійсно тепер купається в зелені і відповідає своїй назві. Засноване село в 1963 році, тоді ж і відокремлене від радгоспу "Південний" і був створений радгосп "Схід". Радгосп будував для переселенців будинки, місцеві також своїми силами допомагали зростанні добробуту. Садити парки, на присадибних ділянках насаджували, сади, квіти, село почало розквітати, жити і рости. Село за всі свої роки існування росло, розвивалося, будувалося і з кожним роком все більше і більше відповідало своїй назві - Зелений Гай.

Але не завжди буває так, як ми хочемо, або плануємо. Всі наші плани в один час були змінені і порушені вторгненням на нашу територію російських військ. Зелений Гай став не винятком. 13 березня 2022 року моє село було обстріляне ворожою артилерією і перше попадання було в мій дім. Ми всі були в будинку: я, мій брат, і подруга зазнали поранень, але всі залишилися живими, дякуючи Господу. В цей день була розгромлена моя школа, в якій я навчалася, загинуло семеро людей, серед них староста села Струтинський Микола Іванович. На той час майже всі люди виїхали, покинувши свої домівки, свою поживність: тварин, курей, собак, у кого що було. Село обстрілювали постійно, воно було як привид: люди, які залишилися, переховувались в підвалах, так було майже рік. Для мене і сьогодні тяжко згадувати той день. Для мене він був, як кінець світу - світу, в якому панував мир.

Час пройшов, люди почали повертатися, і село почало повертатися до життя. Знову чути дитячий сміх цюкання топорів, молотків - почалася відбудова. Люди з новою енергією і силою почали відбудовувати житло, дитячий садок, майданчик, вулиці. Односельці мої дружні та завзяті завжди відрізнялися своєю надією на майбутнє, любов'ю до села, та один до одного. Наша староста, Гнедько Оксана Михайлівна, прикладає дуже багато зусиль для того, щоб люди малу змогу будувати і повертатися в свої будинки, відновлюються дороги, зв'язок, сполучення з містом. Хочеться надіятись, що ворог більше ніколи не повернеться, хоча зараз війна не закінчилась. Зовсім недалеко йдуть бої і чути вибухи, вони як нагадування про те, що не кінець стражданням і горю моему народу. Та ми українці, сильні духом і єдині в любові до своєї Батьківщини. Тому я схиляю коліна і прошу Бога зберегти мій народ, мою землю і мій маленький, але такий рідний, Зелений Гай від всіх ворогів. Дарувати воїнам мужності, та незламності, щоб вони мали надію повернутися до дому, до своїх дітей, та рідних. Я вірю, що моє село розквітне і стане ще краще, як було на радість всім нам. Таких людей, та таку країну не здолає ніхто на світі.